

ENKELE BIJZONDERE PADDESTOELVONDSTEN IN ZUID-LIMBURG

door
J. DAAMS (Eindhoven)

Gedurende het voorjaar van 1948 zijn er in Zuid-Limburg enige bijzondere vondsten gedaan op mycologisch gebied, die de moeite van het memoreren waard zijn. Vooral ook omdat uit de literatuur blijkt hoe slecht de zwammenflora van Zuid-Limburg bekend is. Terwijl het juist door zijn bijzondere bodem rijk aan allerlei soorten moet zijn, die in de rest van het land niet of zeer zelden voorkomen. Uiteraard zijn het dan dikwijls soorten, die men vooral met de populaire literatuur niet of heel moeilijk determineren kan. Met behulp van de wetenschappelijke literatuur is het trouwens ook nog moeilijk. Morieljes, b.v. vormen een geslacht dat onoverkomenlijke moeilijkheden biedt. En nu vinden wij in Zuid-Limburg nogal eens morieljes, die dan steeds maar *Morchella esculenta* genoemd worden, terwijl dit in het geheel niet zeker is. Indien er echter meer materiaal ter beschikking kwam, zouden we er misschien uit kunnen komen. Het bovenstaande klinkt niet erg aanmoedigend en daarom willen we het liever nu eens hebben over enkele andere soorten.

Gedurende de Paasdagen van het vorige jaar was er in Eckelrade een kampje der Natuurhistorische Vereniging. Het viel ons daar op hoe algemeen in Zuid-Limburg de anemonen-bekerzwam is. Tijdens het kamp is die soort gevonden in het Savelsbos, het Trichterbos, op de Riesenbergr en in de Schone Grubbe. Wij vonden steeds vrij veel exemplaren bij elkaar. Deze bekerzwam, *Sclerotinia tuberosa*, groeit op de wortels van de anemoon. Het mycelium vormt tegen de winter een zwart sclerotium, een compact weefsel van myceliumcellen, waaruit vroeg in het voorjaar de geelbruine vruchtlichamen te voorschijn komen. Meestal vinden we de aardige bekertjes op een steeltje van 4—5 cm lengte. We vonden echter ook vertakte steeltjes, waarop soms 4 bekertjes voorkwamen en een enkele keer kwamen er uit één sclerotium 2 of 3 gesteelde vruchtlichamen. Wie dus in de buurt van anemonen bekerzwammetjes vindt moet zich door voorzichtig uitgraven ervan vergewissen of zij ontstaan uit een sclerotium.

Een andere soort die er veel op lijkt vonden

Geaderde bekerzwam uit de Schone Grub.

foto J. van Eyck.

wij verleden jaar op oude eikels in de Schone Grubbe. Hier is de kleur echter meer paarsbruin, terwijl de steeltjes niet uit een sclerotium ontstaan maar uit de door myceliumwoeking zwart geworden eikel. Hier spreken we niet van een sclerotium, maar van een stroma, vandaar de naam *Stromatinia pseudotuberosa*.

Een andere *Sclerotinia* (er zijn er talloze), die misschien in Limburg te vinden is, is *S. Richteriana*, die voorkomt op de wortels van salomonszegels. De schijfjes komen op een rij voor, volgen de richting van de wortelstok en liggen meer uitgespreid op de bodem.

Een grote verrassing was het massale optreden van *Disciotis venosa*, de geaderde bekerzwam. Op twee, 1 km van elkaar gescheiden plaatsen in de Schone Grubbe groeiden,

langs het pad en tegen de helling op, honderden exemplaren van deze prachtige zwammen, die in jeugdtoestand min of meer bekervormig zijn, maar bij het ouder worden meer uitgespreid groeien en dan afmetingen kunnen hebben van 15 cm diameter. De buitenzijde is grijs-wit bepoederd, terwijl het kiemvlies een mooie warmbruine kleur heeft en sterk geaderd is. Een goed kenmerk van deze soort is de sterke chloorlucht die wij ruiken als wij een stukje van de zwam, die wasachtig van consistentie is, afbreken. Ook in 'n ravijntje bij Eckelrade vonden wij deze soort, die ongetwijfeld op meer plaatsen in Zuid-Limburg moet voorkomen, want op geheel overeenkomstige plaatsen in Frankrijk is zij vrij algemeen.

In Nederland was zij tot nu toe slechts van 4 plaatsen bekend, n.m. van Bloemendaal, Leeuwarden, uit de Sibber Grubbe bij Valkenburg en van het landgoed Oosterhout bij Negen.

De hierbij gepubliceerde foto geeft een goede indruk van deze mooie zwam.

Tijdens een wandeling op Hemelvaartsdag 1948 vond Dr. H. Bremmer uit Eindhoven zelfs 2 soorten, die tot nu toe niet in Nederland gevonden zijn. Allereerst vond hij, weer in de Schone Grubbe, een bekerzwam, die hij aanvankelijk voor de geaderde bekerzwam hield of althans voor een vorm daarvan. De buitenzijde van de zwam was ook sterk bepoederd, maar met een blauwgrijze tint, terwijl de binnenzijde hier een mooie bruin-purperen tint had. Het kiemvlies was niet beaderd maar onregelmatig bultig.

Microscopisch onderzoek leerde ons dat we hier te doen hadden met een Aleuriacee en wel met *Galactinia ampelina*, het geslacht, waartoe ook de algemeen bekende grote bruine bekerzwam behoort.

De tweede nieuwteling voor onze flora is *Acetabula leucomelas*, een mooie vrij groot gesteelde beker, die groeide tussen mergel op een helling vlak bij Wylré. De bekera's hadden een diameter van 3—6 cm. De kleur was blauwig-wit van buiten, beige aan de binnenkant. De tot 5 cm lange steel was bij enkele exemplaren sterk gegroefd.

Typisch was dat de zwammen heel erg stevig met het substraat waren vergroeid. Slechts met de grootste moeite konden ze onbeschadigd verzameld worden. Bewijsmateriaal van

deze vondsten is ondergebracht op het Rijks-herbarium te Leiden.

De bedoeling van dit overzicht is te laten zien dat in een tijd dat men niet naar de zwammen kijkt, n.l. in het voorjaar en in de zomer, er toch heel interessante vondsten gedaan kunnen worden. En vooral in Zuid-Limburg moeten talrijke mooie opvallende soorten voorkomen, die wij hier in Nederland alleen maar uit de literatuur kennen. Men zit dikwijls met determinatie-moeilijkheden, maar men bedenke, dat er ook in het Natuurhistorisch Genootschap specialisten te vinden zijn, die daarbij gaarne zullen helpen.

BOEKAANKONDIGING.

De Mens. Zijn historie, organen, omgeving, door Dr. R. Teunissen. Met 115 tekeningen van de schrijver. Uitgeverij het Spectrum.

Zelden zal een bedreven schrijver een even handig tekenaar zijn als Dr. Teunissen het is; het zijn deze beide kwaliteiten, die aan het bovengenoemd werk een bijzondere charme geven.

Boeken over de physiologie en de anatomie van het menselijk lichaam zijn niet schaars, doch de frisse en originele manier waarop hier de schildering van het werk ter hand is genomen, maakt deze uitgave alleszins verantwoord.

Reeds aan de keuze van de ondertitels bemerkt men, dat de schrijver-leraar de kunst verstaat de moeilijkste stof in bevattelijke vorm te gieten. Ook bij de eerste oogopslag doen de tekeningen weldadig aan door hun oorspronkelijkheid, of ze nu ook al wat schematisch of wat meer anecdotisch zijn uitgevallen.

Door de vlotte verteltrant van de schrijver heeft de objectiviteit wel eens wat te lijden, waardoor hier en daar onvolmaaktheden binnensluipen.

Het is jammer dat in het eerste boekdeel, dat de „historie” van de mensheid behandelt, niets verteld wordt over de Pithecanthropus, Sinanthropus of oudere anthropoïde vondsten, hetwelk in het kader van dit boek zeker op zijn plaats zou zijn geweest.

Het zwaartepunt van het boek ligt bij de „organen”; het werk besluit met enige summier hoofdstukken over 's mensen „omgeving” waarbij de inwerking van zonnevlekken en röntgenstralen op het menselijk lichaam en verschijnselen als occultisme en spiritisme even worden aangestipt.

W. M.-v. d. G.